MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
GIANNINO CARUANA DEMAJO

Seduta ta' l-4 ta' Diċembru, 2006

Citazzjoni Numru. 475/2003

Laferla Insurance AgencyLimited

Versus

Citadel Insurance p.l.c.

F'din il-kawża s-soċjetà attriċi qiegħda tfittex illi tħassar stipulazzjonijiet fi ftehim ta' aġenzija bejnha u s-soċjetà konvenuta għax qiegħda tgħid illi l-kunsens tagħha għal dawk l-istipulazzjonijiet inkiseb b'qerq tal-konvenuta u għax dak li tniżżel bil-miktub ma' jaqbilx ma' dak li tassew ftiehmu l-partijiet.

Din is-sentenza tallum hija dwar żewġ eċċezzjonijiet tas-soċjetà konvenuta li jgħidu illi:

1. l-azzjoni tas-soċjetà attriċi waqgħet bi preskrizzjoni taħt l-art. 1222 tal-Kodiċi Ċivili; u
2. is-soċjetà attriċi ma għandhiex interess ġuridiku fit-talbiet minnha magħmula.

B'dikriet tat-22 t'April 2004[1] il-qorti stiednet lill-konvenuta tfisser aħjar it-tieni eċċezzjoni tagħha (dwar nuqqas ta' interess) u stiednet lill-attriċi tagħmel l-osservazzjonijet tagħha dwar iż-żewġ eċċezzjonijiet.

Il-konvenuta fissret it-tieni eċċezzjoni b'nota tal-15 ta' Ġunju 2004[2]; l-attriċi wkoll, wara illi l-qorti kellha tfakkarha b'dikrieti tat-13 t'Ottubru 2004[3], tas-6 ta' Ġunju 2005[4], tal-11 ta' Novembru 2005[5], u tad-19 ta' Jannar 2006[6], eventwalment għamlet is-sottomissjonijiet tagħha dwar iż-żewġ eċċezzjonijiet fit-28 ta' Frar 2006[7]. Wara li, fis-seduta tal-5 ta' Mejju 2006[8], il-qorti semgħet lill-avukati tal-partijiet jagħmlu sottomissjonijiet orali, il-kawża ġiet differita għas-sentenza dwar iż-żewġ eċċezzjonijiet.

Inqisu l-ewwel l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni taħt l-art. 1222 tal-Kodiċi Ċivili:

1222. (1) Meta l-liġi f'xi każ partikolari ma tistabbilixxix żmien aqsar, l-azzjoni għar-rexxissjoni minħabba vjolenza, żball, egħmil doluż, stat ta' interdizzjoni, jew nuqqas ta' età, taqa' bil-preskrizzjoni egħluq sentejn.

(2) Dan igħodd ukoll għar-rexxissjoni ta' obbligazzjonijiet mingħajr kawża, jew magħmulin fuq kawża falza.

Il-fatti, safejn huma relevanti għall-għanijiet ta' din is-sentenza tallum, seħħew hekk:

Is-soċjetà konvenuta hija soċjetà ta' assikurazzjoni u s-soċjetà attriċi hija aġent ta' assikurazzjoni, it-tnejn awtorizzati taħt l-Att dwar il-Kummerċ ta' l-Assikurazzjoni [Kap. 403]. F'Novembru ta' l-2000 il-partijiet kienu qegħdin jinnegozjaw ftehim biex l-attriċi ssir aġent tal-konvenuta.

L-attriċi tgħid illi ntlaħaq ftehim fil-prinċipju u l-konvenuta kellha tieħu ħsieb illi tħejji abbozz biex il-ftehim jitniżżel bil-miktub. Dan kien meħtieġ ukoll għax, biex il-ftehim jibda

1 *Fol*. 276.

2 *Fol*. 296.

3 *Fol*. 333.

4 *Fol*. 334.

5 *Fol*. 335.

6 *Fol*. 336.

7 *Foll*. 337 *et seqq*.

8 *Fol*. 343.

jseħħ, kellu jinkiseb il-permess ta’ l-awtoritajiet. Ġara illi l-konvenuta ħalliet għall-aħħar u l-abbozz tlesta ftit sigħat biss qabel ma l-ftehim iffirmat kellu jingħata lill-awtoritajiet. Meta r-rappreżentanti ta’ l-attriċi raw l-abbozz mill-ewwel intebħu illi ma kienx jaqbel ma’ dak li kienu tassew ftiehmu l-partijiet. Billi iżda kien hemm pressjoni ta’ ħin – għax l-attriċi riedet tikseb il-permess ta’ l-awtoritajiet fi żmien utli biex tkun tista’ taħdem f’Jannar ta’ l-2001 – ir-rappreżentanti ta’ l-attriċi iffirmaw l-abbozz kif kien – għalkemm iffirmaw biss fuq l-aħħar faċċata – bil-patt illi, wara, il-partijiet kellhom jerġgħu jduru l-kuntratt biex jibdlu dawk il-partijiet li ma kinux jaqblu mal-ftehim. Dan kien fil-15 ta’ Diċembru 2000.

Is-soċjetà attriċi tkompli tgħid illi, wara, meta fuq insistenza tagħha l-partijiet bdew jiltaqgħu biex jiddiskutu t-tibdiliet li kellhom isiru fil-ftehim, beda jidher illi l-konvenuta ma kellhiex ir-rieda li tasal għal ftehim fuq it-tibdiliet u riedet illi l-ftehim jibqa’ jseħħ skond il-kitba tal-15 ta’ Diċembru 2000, ħlief għal xi tibdiliet żgħar. Għalhekk saret il-kawża.

Is-soċjetà attriċi tgħid illi kien fid-9 t’Ottubru 2001 illi ntebħet illi l-konvenuta ma kinitx disposta illi temenda l-kitba tal-15 ta’ Diċembru 2000, u illi għalhekk il-preskrizzjoni kellha tibda tgħaddi mid-9 t’Ottubru 2001, kif irid l-art. 1223(1) tal-Kodiċi Ċivili:

1223. (1) Iż-żmien tal-preskrizzjoni hawn fuq imsemmi jibda jgħodd biss, fil-każ ta’ vjolenza, minn dak in-nhar li l-vjolenza tispiċċa, u, fil-każ ta’ żball, ta’ egħmil doluż, jew ta’ kawża falza, minn dak in-nhar li jinkixef id-difett.

Is-soċjetà attriċi tkompli tgħid, fis-seba’ paragrafu tan-nota ta’ sottomissjonijiet tagħha tat-28 ta’ Frar 2006, illi:

… … … il-bażi ta’ l-azzjoni odjerna ma hiex il-frodi, l-iżball jew il-vjolenza tal-kontro-parti. Skond ma ġie riferit lill-esponent minn Joseph Tabone, is-soċjetà konvenuta ma laħqetx ippreparat il-ftehim bil-mod miftiehem minnħabba l-pressjoni taż-żmien. Għalhekk ġara illi ġiet ippreparata u iffirmata skrittura illi ma kinetx tikkorrispondi ma’ dak stipulat mill-partijiet. L-azzjoni ma hiex dik kontemplata mill-artikolu invokat fl-eċċezzjoni tas-soċjetà konvenuta u għalhekk għandu jitqies dixxiplinat mid-dispozizzjonijiet ta’

l-artikolu 1224 tal-Kodiċi Ċivili illi jistabilixxi perijodu preskrittiv ta' ħames snin.[9]

Din is-sottomissjoni ta' l-attriċi, illi l-azzjoni tagħha ma hijiex mibnija fuq allegazzjoni ta' qerq, hija kontradetta mill-kliem kemm tal-premessi fiċ-ċitazzjoni kif ukoll tat-tieni talba, fejn il-qorti hija mitluba tgħid illi l-firem tar-rappreżentanti tas-soċjetà attriċi fuq il-kitba tal-15 ta' Diċembru 2000 "ġew miksuba u indotti bil-qerq u frodi da parti tas-soċjetà konvenuta".

Il-preskrizzjoni relevanti għalhekk hija dik ta' sentejn taħt l-art. 1222 tal-Kodiċi Ċivili, u nistgħu issa ngħaddu biex inqisu liema kien id-*dies a quo* għall-għanijet ta' dik il-preskrizzjoni.

Jekk tassew kien hemm qerq dan seħħ fil-15 ta' Diċembru 2000, meta, ftit sigħat qabel ma kellu jagħlaq il-ħin, il-konvenuta ippreżentat abbozz li ma kienx jaqbel mal-ftehim, bit-tama illi l-attriċi tiffirmah – kif fil-fatt għamlet – għax magħfusa bil-ħin. Kienet din il-pressjoni tal-ħin u mhux xi ftehim verbali mal-konvenuta illi kienet lesta temenda l-kitba – ftehim illi, jekk tassew sar, jidher li jrid jaqleb ta' taħt fuq id-dispożizzjonijiet ta' l-art. 114 tal-Kodiċi tal-Kummerċ[10] – li wasslet lill-attriċi biex tiffirma.

L-attriċi *ex admissis* intebħet bil-qerq dakinhar stess illi l-konvenuta ippreżentatilha l-abbozz, u ntebħet "anke minn eżami superfiċjali" illi l-kitba ma kinitx taqbel mal-ftehim, iżda xorta kellha tiffirma għax magħfusa bil-ħin. Għalhekk, ukoll jekk jista' tassew jingħad illi kien hemm qerq, ladarba l-attriċi ntebħet bil-manuvra tal-konvenuta qabel ma iffirmat, il-qerq inkixef dakinhar stess, u l-preskrizzjoni bdiet tgħaddi minn dakinhar, *i.e.* mill-15 ta' Diċembru 2000.

Il-kawża nfetħet fis-16 ta' Mejju 2003, aktar minn sentejn wara, u ma nġiebet ebda prova illi sar xi att li bih inkisret il-preskrizzjoni. L-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni għalhekk għandha tintlaqa', u ma huwiex meħtieġ illi nqisu l-eċċezzjoni l-oħra tal-konvenuta.

---

9 *Fol*. 338.

10 **114.** Jekk il-partijiet ikunu ftiehmu li l-ftehim bil-fomm għandu jitniżżel bil-miktub, hu preżunt li huma riedu jassoġġettaw il-validità tiegħu għat-tħaris ta' dik il-formalità.

Għal dawn ir-raġunijiet il-qorti tilqa' l-eċċezzjoni ta' preskrizzjoni taħt l-art. 1222 tal-Kodiċi Ċivili u tiċħad it-talbiet ta' l-attriċi billi dawn waqgħu bi preskrizzjoni.
Tikkundanna lill-attriċi tħallas l-ispejjeż kollha tal-kawża.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------